หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์กับการแก้ไขปัญหาความยากจนในสังคมไทย
Thammikatthana principles for addressing poverty in Thai society.

จักรพงศ ธรรมธนภัทร[1], พระสิริปัญญาคุณ[2], พระครูสุวรรณสุตาลังการ[3]และพระใบฎีกาไพจิตร รตนญาโณ (คงฉิม)[4]
Chakphong Thammathanaphat[1], Phrasiripanyakun[2], Phrakru Suwansutalangkan[3]
and Phra Baidikapaijit Ratanayano (Kongchim)[4]
นักศึกษาระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น คณะปรัชญาและศาสนา สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา[1]
นักศึกษาระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น คณะปรัชญาและศาสนา สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา[2]
อาจารย์ หมาวิทยาลัยเซนต์จอห์น[3]
นักศึกษาระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น คณะปรัชญาและศาสนา สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา[4]
Doctoral degree students st john's university Faculty of Philosophy and Religion Philosophy and Religion[1]
Doctoral degree students st john's university Faculty of Philosophy and Religion Philosophy and Religion[2]
Instructor john's university[3]
Doctoral degree students st john's university Faculty of Philosophy and Religion Philosophy and Religion[4]
Chakkapong1735@gmail.com[1]

Received January 20, 2022; **Revised** March 08, 2022; **Accepted** July 31, 2022

บทคัดย่อ

หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์กับการแก้ไขปัญหาความยากจนในสังคมไทยเป็นการศึกษาปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ความหมายปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความยากจน เพื่อเข้าใจถึงหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อการนำหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อแก้ไขปัญหาชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยปัจจุบัน เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการขาดความเพียร เมื่อจะหลีกให้พ้นจากความชั่วนานาประการ สิ่งสำคัญก็คือการระมัด ระวังหรือสำรวมรักษากาย วาจา ใจ แม้กระทั่งชีวิตของเรา ไม่ให้หลงไปตามกระแสวัตถุต่างๆ การแก้ปัญหาชีวิตการไม่รู้จักรักษาทรัพย์ อารักขสัมปทา คือการใช้เงินตามหลักธรรมะคนรู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพ คนที่จะเรียกได้ว่า รู้จักหา รู้จักใช้ทรัพย์ หรือหาเงินเป็น ใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ การแก้ปัญหาชีวิตการคบคนพาล ต้องมีกัลยาณมิตรที่ดี
คำสำคัญ : ปัญหาความยากจน. ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์.

Abstract

The principles of the Dhamma Khattha benefit from poverty in Thai society are the study of poverty as a problem that arises in Thai society. Definition of causal factors in poverty; to understand the principles of Dhammaigatthana for the solution of poverty to apply the Dhittathammikatthawit principles to solve the problems of Buddhists' lives in modern Thai society. Because it is about solving the problem of persistence When to turn away from all evil The important thing is to be careful Be careful or focus on your body, speech and mind, even our lives. Not to be lost in the flow of objects The solution to the problem of life, not knowing how to keep wealth, Arak Ksampada, is to use money according to the principles of the acquaintance to make a living. People who will be known to know, find, know, use property Or to earn money, to spend money, be a good living person Set up evidence builder solving the problem of bully dating life there must be a good friend.
Keywords: Poverty problem, Ditthadhammikattha.

บทนำ

ปัญหาความยากจนของประเทศไทยเป็นปัญหาเชิงระบบและโครงสร้างระดับชาติ ที่สั่งสม กันมานานจนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความยั่งยืนของการพัฒนาประเทศ) สลิด ชูชื่น,ออนไลน์, 20 มิถุนายน 2563จึง (.นับเป็นปัญหาที่ทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ เนื่องจากความยากจนมีโอกาสที่ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนปัญหาคุณภาพประชากรและการพัฒนาประเทศ สำหรับประเทศไทย รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต่างพยายามที่จะแก้ปัญหาความยากจน โดยได้บรรจุเข้าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เป็นต้นมาและได้ทุ่มงบประมาณในแต่ละปีเพื่อแก้ปัญหาความยากจนเป็นเงินจำนวนมาก ทั้งนี้เป็นเรื่องยากที่ความยากจนจะหมดไปจากสังคมไทย เนื่องจากยังมีคนยากจนกลุ่มหนึ่งที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงปัจจัยการผลิตและถูกเอาเปรียบซึ่งจะทำให้คนจนกลุ่มดังกล่าวยังจะจนเรื้อรังต่อไป ยังคงมีปัญหาการกระจายรายได้ ความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม และปัญหาหนี้สิน เป็นต้น)สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ออนไลน์ (เพราะฉะนั้น ปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลานาน และมีแนวโน้มที่จะทวีคูณความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เพราะความแตกต่างกันของภาวะเศรษฐกิจของคนจน คนรวย และคนชั้นกลางที่นับวันจะยิ่งมีมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของประชากรที่จัดอยู่ในกลุ่มของคนยากจน และส่งผลเสียหายต่อประเทศชาติในท้ายที่สุด) ธนพล สราญจิตร์,(13 : 2558 ซึ่งการแก้ปัญหาความยากจนเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทุกคนในสังคมต้องให้ความร่วมมือกน เพื่อท้ายที่สุดแล้วผลประโยชน์จะตกสู่ประชาชนทุกคนภายในประเทศชาติในระยะยาวต่อไป

ปัจจัยหลักของความยากจนในทัศนะทางพระพุทธศาสนามิได้หมายความว่ามนุษย์ที่ไม่มีปัจจัยสี่เพื่อการดำรงชีวิตนั่นคือ ผู้ที่ยากจน แต่ทัศนะทางพระพุทธศาสนายังหมายรวมไปถึงความอยากที่เกินขอบเขต เกินความพอดี มีความโลภเป็นฐานของการแสวงหาทรัพยากรให้ได้จำนวนมาก แต่กระนั้น การวิเคราะห์ในความนี้อาจจะไม่รวมไปถึงนัยยะดังกล่าวแต่จะนำหลักของหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เสริมสร้างความสุขในอัตภาพปัจจุบันที่ไม่สร้างความขัดสนในทรัพยากรหรือที่เรียกว่า หัวใจการทำให้คนกลายเป็นเศรษฐีมีความประเสริฐในการแสวงหาปัจจัยมาเกื้อกูลตนเอง ที่สร้างให้ครอบครัวอยู่อย่างไม่ลำบากใดๆ ลดการเบียดเบียนมนุษย์ที่กำลังตกทุกข์ได้ยากเช่นเหมือนกันกับตนเอง เพราะฉะนั้น การไม่เป็นผู้ร่ำรวยไม่ได้แปลว่าผิด แต่จะการใช้ชีวิตจะเกิดความขัดสนเพราะสภาพทางธรรมชาติได้แก่ มนุษย์ผู้นั้นมีความเกียจคร้านการทำงานในการแสวงทรัพย์เป็นฐานที่อันตราย (อุฏฐานสัมปทา) การใช้จ่ายทรัพย์ไปโดยสุรุ่ยสุร่าย ไม่รู้จักอดออมทรัพย์ที่หามาได้ (อารักขสัมปทา) การคบเพื่อนที่ไม่ดีจนนำไปสู่สถานที่มีภัยทำงานทรัพย์สิน (กัลยาณมิตตตา) และการใช้ทรัพย์และการใช้ชีวิตเกิดความพอดี ขาดการยับยั้งช่างในการใช้ทรัพย์สินที่มีอยู่ (สมชีวิตา) ดังนั้น การวิเคราะห์ปัญหาความยากจนผู้เขียนมองว่า การนำหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ มาเสนอแนวทางมิติการแก้ไขได้ถึงแม้ว่าจะไม่ร่ำรวยอย่างมหาศาลแต่ก็ไม่ทำให้ชีวิตติดขัดในกระแสแห่งการครองตน ครองครอบครัวของตนเองได้

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความยากจน

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่สั่งสมมานาน เป็นภาวะความขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในระดับบุคคลส่งผลให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต รวมถึงการขาดโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลาย ๆด้านและส่งผลต่อการพัฒนาในระดับประเทศตามมาแต่กระนั้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยากจนเมื่อสรุปแล้วจะรวมอยู่ในสองปัจจัยหลักได้แก่ ปัจจัยภายในเกี่ยวกับพฤติกรรมการชีวิตของผู้นั้นเป็นสำคัญและปัจจัยภายนอก (ธนพล สราญจิตร์ ,2558 : 12)ในขณะที่นักวิชาการทั้งหลายพยายามมองบริบทต่าง ๆ กลับพบปัจจัยที่ส่งผลจากภายนอกดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง การขาดแคลนทรัพย์สินที่จะก่อให้เกิดรายได้ ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน ทุน ทรัพยากรมนุษย์รวมถึงโอกาสที่จะหามาซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้ด้วย ผลก็คือครอบครัวที่ยากจนมักจะต้องเผชิญกับความยากจนถาวร ปัจจัยทางเศรษฐกิจประกอบด้วย

1.1 ขนาดของที่ดินทำกิน จากการศึกษาของธนาคารโลก พบว่า ถ้าให้ประชากรในชนบทมีที่ดินทำกินเพิ่มขึ้น จะสามารถลดโอกาสที่จะตกอยู่ในภาวะ ยากจนได้ประมาณ 0.1% นอกจากนี้ ยังพบว่าลักษณะการถือครองที่ดินมีความสำคัญมากหากเป็นผู้เช่า (แทนที่จะเป็นเจ้าของที่ดิน) จะเพิ่มโอกาสของการตกอยู่ในภาวะความยากจนถึง 30%

1.2 โอกาสการศึกษา งานของธนาคารโลก พบว่า ครัวเรือนที่มีผู้ใหญ่ที่ได้รับการศึกษาจนจบระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างน้อย ความเสี่ยง ของการตกอยู่ในภาวะความยากจนจะลดลงถึง 66-74% เมื่อเทียบกับครัวเรือนที่ไม่มีการศึกษาเลย และถ้าได้รับการศึกษาไปถึงระดับมหาวิทยาลัย โอกาสจะลดลงไปอีกถึง 90%

1.3 ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ พบว่าภายหลังจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรที่จัดว่ายากจนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.15 ในปี 2539 เป็นร้อยละ 8.58 ในปี 2542

2. ปัจจัยเชิงโครงสร้างประชากร ซึ่งธนาคารโลก พบว่า ครอบครัวที่มีขนาดใหญ่จะมีโอกาสตกอยู่ในภาวะความยากจนมากกว่าครอบครัวขนาดเล็ก นอกจากนี้ ถ้าครอบครัวมีขนาดเท่ากัน ครอบครัวที่มีสัดส่วนของผู้ใหญ่มากกว่าจะเสี่ยงต่อภาวะความยากจนน้อยกว่า

3. ปัจจัยเชิงภูมิศาสตร์ พบว่า การมีที่พักอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย จะมีความเสี่ยงต่อความยากจนเพิ่มขึ้นถึง 56% ในขณะที่ถ้าที่พักอาศัยตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โอกาสที่จะตกเป็นคนยากจนจะลดลงถึง 80%

4. เหตุปัจจัยเชิงสังคมและวัฒนธรรม การสำรวจทัศนคติของคนไทย คำถามเริ่มต้นว่า คุณคิดว่าตัวเองเป็นคนจนหรือไม่? ประมาณ 70% คิดว่าตัวเองเป็นคนจน ที่น่าสนใจก็คือ เมื่อถามต่อว่า ทำไมถึงจน คนที่คิดว่าตัวเองจน ส่วนใหญ่ตอบว่า จนเพราะขาดโอกาส แต่คนที่คิดว่าตัวเองไม่จน ส่วนใหญ่ตอบว่า จนเพราะขี้เกียจ ทัศนคติที่แตกต่างเช่นนี้ทำให้คนจนที่คิดว่าตนเองจนไม่อาจได้รับโอกาสที่ดีพอจากคนที่คิดว่าตนเองไม่จนได้เลย (สมบูรณ์ ศิริประชัย, นิธินันท์ วิศเวศวร และศุภชัย ศรีสุชาติ,2547 : 96)

นอกจากนี้ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความยากจน เช่น จากความไม่เท่าเทียมกันในความสามารถของบุคคล จากสิ่งของและบริการต่าง ๆ มีมากขึ้น จากไม่สามารถทำงานตามปกติทั้งนี้เนื่องจากความเจ็บป่วยความพิการทางร่างกายและจิตใจ ชราภาพ จากภัยธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม โรคระบาด ฯลฯ จากการว่างงาน จากการมีบุตรมาก จากการศึกษาต่ำ ไม่สามารถพัฒนาอาชีพของตนได้ และจากความเกียจคร้าน ไม่ชอบทำงาน (ดุจฤดี คงสุวรรณ์, ออนไลน์, 27 มิถุนายน 2563) เพราะฉะนั้น ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความยากจนแม้ว่าบางอย่างอาจจะควบคุมให้ตนเองสามารถบังคับตัวได้ เช่น เมื่อก่อนเคยดื่มเหล้าก็งดเสีย เมื่อก่อนเคยใช้จ่ายฟุ่มเฟือยก็ประหยัด เป็นต้น ในขณะที่สถานการณ์และวิกฤติหลายอย่างไม่สามารถจะควบคุม เช่น วิกฤติต้มยำกุ้ง รวมไปถึงวิกฤติเศรษฐกิจโลก อีกทั้งนัยยะทางการเมือง และการลงทุนทุนจากภายในและภายนอกประเทศ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อความยากจนของผู้คนในสังคมปัจจุบัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามประเทศไทยเป็นประเทศที่ยังถือว่าทำอาชีพเกษตรกรรม แม้ว่าจะไม่ร่ำรวยเรื่องเงินทองแต่ไม่ได้ยากจนในเชิงปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะการมีที่ดินเป็นของตนเอง อีกทั้งแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชการที่ 9 ยังเป็นทางออกสำหรับคนไทยที่น้อมนำพระดำรัสไปปฏิบัติอย่างจริงจังก็จะทำให้ตนเองหลุดพ้นไปจากวังวนแห่งความยากจนได้ไม่มากก็น้อย

ปัญหาการขาดหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ในสังคมไทย

ปัญหาชีวิตในสภาพสังคมปัจจุบันแบ่งออกเป็น ปัญหาชีวิตส่วนตัวของบุคคล ดังนี้ ๑) ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ เป็นปัญหาทางด้านร่างกาย คือความไม่สมบูรณ์ของร่างกายเช่น การเจ็บป่วย ไม่แข็งแรง เกิดเป็นโรคภัยต่างๆ เช่น โรคหัวใจ โรคมะเร็ง โรคเอดส์ เป็นต้นซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากหลายประการ เช่น มลพิษในสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากการประกอบอาชีพต่างๆนอกจากนี้ก็คือความไม่รู้ที่นำไปสู่พฤติกรรมที่มีการเสี่ยงต่อโรคแล้วรักษาไม่หายขาด เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วก็คงสรุปลงได้ ๒ โรค คือ โรคทางกายและโรคทางใจ ๒) ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา ปัญหานี้เป็นปัญหาที่ขึ้นอยู่กับผู้เล่าเรียนศึกษาเอง ซึ่งอาจมีหลายสาเหตุ เช่น ภาวะแห่งจิตใจของผู้เล่าเรียน โดยเฉพาะในช่วงที่เป็นวัยรุ่นมักอยู่ในสภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจรุนแรง หรือสุขภาพสติปัญญาของผู้เล่าเรียนศึกษาเอง โดยทั่วไปคนเราเกิดมาย่อมมีสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดไม่เท่าเทียมกัน บางคนมีสติปัญญาสูงหรือ บางคนมีสติปัญญาปานกลาง และบางคนมีสติปัญญาโง่มาแต่กำเนิด ช่วยตัวเองไม่ได้ บางคนก็สติปัญญาที่เล่าเรียนไม่ได้ ความจำไม่ดี เรียนไม่ทันเพื่อน ไม่เข้าใจบทเรียน ทำให้เกิดปัญหาในการเรียน เกิดความวิตกกังวล มีปมด้อยในชั้นเรียน แล้วเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนผลสุดท้ายก็หนีโรงเรียนไปเที่ยวสำส่อนและกลายเป็นเหยื่อแห่งความชั่วร้าย โดยอาจถูกเพื่อนชั่วชักนำให้เห็นผิดเป็นชอบกลายเป็นผู้กระทำผิดกฎหมายไปก็มี ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลต่อการเลือกประกอบสัมมาอาชีพของบุคคลนั้นในอนาคตต่อไป ๓) ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่การงาน เป็นปัญหาที่สำคัญมากอีกปัญหาหนึ่งของชีวิตและสังคม ปัญหาการทำงานนี้ขึ้นอยู่กับบุคคลผู้ปฏิบัติงาน ถ้าบุคคลเกียจคร้าน ขาดความรับผิดชอบเหนื่อยหน่าย ท้อแท้ หรือบุคคลที่ทำงานเพื่อตั้งหน้าตั้งตากอบโกยหาผลประโยชน์เข้าตนเองหรือบุคคลใดก็ตามที่เริ่มเบื่อหน่ายต่อการงาน นั้นเป็นสัญญาณอันตรายบ่งบอกว่าบุคคลนั้นเริ่มมีสุขภาพจิตใจที่ไม่ดี ปรับตัวไม่ได้ในสังคม คนที่มีสุขภาพร่างกายและสภาพจิตใจดีจะรักการงาน ขยัน รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ต้องการเห็นความก้าวหน้าของงานและจะรู้สึกมีความสุขกับการทำงานที่ตนได้กระทำให้ลุล้วงไป ดังนั้น คนกับงานจึงเป็นของคู่กัน แม้แต่พระพุทธองค์ยังทรงตรัสว่า “สัตว์โลกย่อมเป็นไปด้วยการงาน” ๔) ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว อันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้นำพาเอาสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวไปด้วย แต่ที่สำคัญการ

เปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้เบียดบังจริยธรรมในจิตใจให้หายไปจากจิตสำนึกของสมาชิกในครอบครัว กล่าวคือ จากที่เคยเป็นบุคคลกตัญญูกตเวที โดยไม่ย่อท้อก็เปลี่ยนเป็นการกระทำเฉพาะในวาระที่สำคัญเท่านั้น เพราะความเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลก เป็นเหตุให้จริยธรรมในจิตใจมีค่าน้อยลง ในขณะเดียวกันปัญหาทางสังคมก็ปรากฏเป็นเงาตามตัว เช่น ปัญหาคนชราถูกทอดทิ้งให้ผจญกับชะตากรรมตามลำพัง สายสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรธิดาเริ่มหายไปจากครอบครัว เช่น ความรัก ความห่วงใยความเอื้ออาทรต่อกันขาดหายไป กล่าวคือ บุตรธิดาต้องการสิ่งหนึ่ง ในขณะที่บิดา มารดาก็พยายามแสวงหาและมอบให้ในสิ่งที่บุตรธิดาไม่ต้องการ ทั้งนี้จึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาต่างๆมากมาย และ ๕) ปัญหาเกี่ยวกับความยากจน ความยากจน คือสภาพของการดำรงชีวิตของบุคคล ซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และไม่สามารถบำบัดความต้องการทั้งร่างกายและจิตใจ จนเป็นเหตุให้บุคคลนั้นมีสภาพเป็นอยู่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานที่สังคมวางไว้ ดังนั้น ความยากจนก็คือสภาวะที่มีความขาดแคลนปัจจัยทางเศรษฐกิจที่จำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น การขาดแคลนเงินตราที่จะนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

ปัญหาการขาดความเพียร

ปัญหาการขาดความเพียรของมนุษย์ในสังคมไทย สามารถอธิบายเป็นปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่ให้เกิดปัญหาการขาดความเพียรแบ่งได้ดังนี้ (๑) ความอ่อนเพลีย (๒) ความต้องการความสุขสบาย (๓) ความกลัวความล้มเหลว (๔) พันธุกรรม และสารเคมีในสมอง (๕) การขาดแรงจูงใจปัญหาการขาดความเพียรของมนุษย์ในทางพระพุทธศาสนา อธิบายการขาดความเพียรในการทำงานเลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบการงาน เป็นเหตุแห่งความเกียจคร้าน เป็นผลนำมาถึงความย่อยยับในทรัพย์ ในอบายมุข ๔ ว่า (๑) เป็นนักเลงหญิง (๒) เป็นนักเลงสุรา (๓) เป็นนักเลงการพนันและ(๔) คบคนชั่วเป็นมิตร รวมถึงเหตุของการขาดความเพียรไว้ใน นิวรณ์ ๕ ดังนี้ (๑) กามฉันทะ (๒) พยาบาท (๓) ถีนมิทธะ (๔) อุทธัจจกุกกุจจะ (๕) วิจิกิจฉา

ปัญหาการไม่รู้จักประหยัดทรัพย์

ปัญหาการไม่รู้จักประหยัดทรัพย์ไว้ดังนี้ พฤติกรรมในการดำเนินชีวิตตามกฎการไม่รู้จักประหยัดทรัพย์ทั้ง ๘ ข้อ คือ (๑) จ่ายมากกว่าเงินที่หามาได้ (๒) ซื้อแต่ของที่ไม่จำเป็น (๓) ซื้อของไม่คำนึงถึงมูลค่ากับคุณค่า (๔) ไม่ลงทุนเพื่อคุณภาพ (๕) ไม่คำนึงถึงความจำเป็นจริง ๆ ของตนเอง(๖) การยึดติดกับยี่ห้อสินค้า (๗) ซื้อของด้วยความใจร้อน (๘) ไม่ตรวจสอบใจว่าอยากซื้อหรือไม่ปัญหาการไม่รู้จักประหยัดทรัพย์ในทางพระพุทธศาสนาอธิบายหลักและเหตุผลของปัญหาการไม่รู้จักประหยัดทรัพย์ไว้ในอบายมุข ๖ ดังนี้ (๑) ติดสุราและของมึนเมา(๒) ชอบเที่ยวกลางคืน(๓) ชอบเที่ยวดูการละเล่น (๔) ติดการพนัน (๕) คบคนชั่ว (๖) เกียจคร้านการงาน

ปัญหาการคบคนพาล

คนพาลในทางพระพุทธศาสนากล่าวถึง คนที่มีใจขุ่นมัวเป็นปกติ เป็นผลให้มีความเห็นผิด ยึดถือค่านิยมผิด ๆและมีวินิจฉัยเสีย คือไม่รู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรควร อะไรไม่ควร ลักษณะคนพาล คือ (๑) ชอบคิดชั่วต่ำเป็นปกติวิสัย (๒) ชอบพูดชั่วต่ำเป็นปกติวิสัย (๓) ชอบทำชั่วเป็นปกติวิสัย ปัญหาการคบคนพาล คือ ไม่รู้จักการคบคนดีเป็นมิตร ไม่รู้จักเลือกบุคคลที่จะคบหาว่าจะนำชีวิตของ เราไปในทิศทางใด โทษของการคบคนพาล (๑) ย่อมถูกชักจูงนำไปในทางที่ผิด (๒) ย่อมเกิดความ หายนะ การงานล้มเหลว (๓) ย่อมถูกมองในแง่ร้าย ไม่ได้รับความไว้วางใจจากบุคคลทั่วไป (๔) ย่อมอึดอัดใจ เพราะคนพาลแม้เราพูดดี ๆ ด้วยก็โกรธ (๕) หมู่คณะย่อมแตกความสามัคคี เพราะการยุยงและไม่ยอมรับรู้ระเบียบวินัย (๖) ภัยอันตรายต่าง ๆ ย่อมไหลเข้ามาหาตัว (๗) เมื่อละโลกแล้วย่อมมีอบายภูมิเป็นที่ไป

ปัญหาการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะ

ปัญหาการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะ คือใช้จ่ายเกินตัว สุรุ่ยสุร่าย ก่อหนี้สิน คือไม่รู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อดำรงชีพตามสมควรแก่ฐานะของตนเอง อีกทั้งไม่รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายและไม่อยู่แบบพอดีสมรายได้มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือยให้มีรายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดไว้สำหรับปั้นปลายของชีวิต จะได้ไม่ลำบากในทางพระพุทธศาสนา กล่าวงถึงความสุขของผู้ครองเรือน อันเป็นความสุขที่ไม่มีโทษ ๔ อย่าง คือ (๑) สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์(๒) สุขเกิดแต่การใช้ทรัพย์(๓) สุขเกิดแต่ความไม่เป็นหนี้ (๔) สุขเกิดแต่ความประพฤติที่ไม่มีโทษ คือประพฤติแต่สุจริตธรรม

หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน

คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยการดำรงชีวิตให้มีความเป็นไปได้อย่างมีความสุขและยังอัตภาพร่างกายนี้ไปต่อยอดสำหรับการปฏิบัติตนเป็นคนดี มีศีลธรรม มีจิตใจเด็ดเดี่ยวที่จะใช้ปัญญาเพื่อการพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายของชีวิตได้ตามที่ต้องการ แต่ถึงกระนั้น เป้าหมายของแต่ละคนอาจจะมีข้อจำกัดเรื่องเป้าหมายเพราะการเกิดมาทุกคราวย่อมเป็นทุกร่ำไปแต่ยังมีหมู่มนุษย์อีกมากมายที่ไม่อาจเห็นภัยดังกล่าวเพียงแต่ต้องการมีเงินมีทอง มีการดำเนินชีวิตอย่างสะดวกสบายก็เพียงพอแล้วใยจะต้องคิดเรื่องไปสวรรค์ ไปนิพพานอีกทำให้ผู้คนในโลกปัจจุบันต่างก็ดิ้นรนขนขวายที่จะออกจากความทุกข์โดยเฉพาะการกอบโกยทรัพยากรไว้ในการครอบครองของตนเองให้มากที่สุด ทั้งนี้จึงคิดว่า หากมีทรัพยากรมากมายจะทำให้ตนเองมีความสุขได้ ซึ่งวิธีคิดดังกล่าวอาจจะถูกเพียงนิดเดียวแต่อาจจะส่งผลกระทบไปยังผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อนตามๆกันไป ทำให้ต่างคนต่างแย่งชิงทรัพยากรจนนำไปสู่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันโดยเฉพาะที่ทำกิน ในทางพระพุทธศาสนาต้องยอมรับว่า ความยากจนเป็นอีกมิติหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติธรรมอันนำไปสู่การบรรลุนิพพานที่เป็นเป้าหมายสุดท้ายของชาวพุทธ ทรงตรัสสอนไว้ว่า “ความยากจนเป็นทุกข์ในโลก” จนเพราะการกู้หนี้ จนเพราะความอยาก อยากได้โน้น อยากได้นี่ และไม่อยากจน จนเพราะขี้เกียจ จนเพราะไม่รักษาทรัพย์ จนเพราะมีเพื่อนที่ไม่ดี จนเพราะการใช้จ่ายเกินตัว เป็นต้น ทำให้มนุษย์โลกในปัจจุบันมีความจนอย่างน้อย 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ยากจนเพราะไม่เพียงพอ ยากจนเพราะความอยาก ยากจนเพราะไม่มีทรัพยากร เพราะฉะนั้น คำถามจะผุดคิดว่า จะทำอย่างให้มนุษย์สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้ในระดับหนึ่งแม้ว่าจะไม่ทั้งหมดก็ตามหรืออาจจะไม่ถึงกับการบรรลุธรรมในทัศนะทางพระพุทธศาสนา จึงมีทางออกและทางรอดสำหรับความยากจนด้วยหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง บ้างเรียกว่า หัวใจเศรษฐี "อุ อา กะ สะ" อาจเรียกสั้นๆ ว่า ทิฏฐธัมมิกัตถะ (เนื่องจากอัตถะ แปลว่า ประโยชน์อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีประโยชน์ ซ้ำซ้อนกันสองคำก็ได้) หรืออาจเรียกเต็มๆ ว่า ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้อันจะสำเร็จด้วยธรรม 4 ประการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559: 146-147) ได้แก่

ทางรอดที่ 1 เรียกว่า อุฏฐานสัมปทา หมายถึง ความหมั่นเพียร ขยันหมั่นเพียร เลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบการงาน เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการงานนั้น ประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่อง อันเป็นอุบายในการงานนั้น ให้สามารถทำได้สำเร็จตามเป้าหมายของตนเองและครอบครัว ซึ่งธรรมที่เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งใหญ่ความขยันและมักกล่าวอ้างไปต่าง ๆ ก็คือ คนมักอ้างว่า หนาวนัก มักอ้างว่า ร้อนนัก เวลาเย็นแล้ว ยังเช้าอยู่ หิวนัก กระหายนัก แล้วไม่ทำการงาน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559 : 152)ดังนั้น มนุษย์เกิดมาในโลกใบนี้หากไม่ต้องการปัจจัยที่เกินตัวเพียงแต่มีความเพียร มีความขยันหาทรัพย์สินในทางที่ชอบไม่เบียดเบียนผู้อื่นย่อมได้ชื่อจะรอดจากความยากจนได้ ทั้งนี้หากพิจารณาจากข้อเท็จในปัจจุบันการงานและอาชีพในปัจจุบันมิได้อธิบายในเชิงการทำงานเฉพาะรายได้จากเงินเดือนเท่านั้นแต่ยังสามารถทำงานพิเศษได้เพียงพอสำหรับการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้อย่างสบายแต่กระนั้นการอ้างอย่างนั่นอย่างนี้จึงมิคำตอบสำหรับผู้ที่ต้องการจะหลุดพ้นจากความยากจนดังพระพุทธองค์ได้ให้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท 4 ในสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ (ม.ม. (ไทย) 13/247/292) ทรงตรัสไว้ว่า สาวกทั้งหลายของเรา ผู้ปฏิบัติตามเจริญอิทธิบาทย่อมจะมีความสำเร็จได้ตามสิ่งที่ตนเองปรารถนา ประกอบด้วย 4 ประการพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545 : 40) ได้แก่ 1) ฉันทะ ความรักในงาน พอใจในงานที่ตนเองกำลังทำ และงานที่นอกเหนือจากงานประจำที่สามารถแสวงหาทรัพย์ได้ซึ่งมีความพอใจเป็นที่ตั้ง 2) วิริยะ การสู้งานซึ่งเป็นมุ่งมั่นการทำงานตามที่กำลังของตนเองยังเหลืออยู่ อีกทั้งการใช้คำว่ากำลังใจเพื่อเป้าหมายของผู้ที่ตนเองรักเคารพมาเสริมพลังในการทำงานให้ได้มากขึ้นแต่ไม่ได้ให้ฝืนสรรพกำลังของตนเอง 3) จิตตะ การใส่ใจงาน ซึ่งเป็นการตระหนักในการทำงานที่สามารถคิดค้นวิธีการทำงานให้มีมูลค่าเพิ่มให้มากที่สุด เช่น การทำงานอย่างหนึ่งแต่ได้ทรัพย์เกินกว่าสิ่งที่ตนเองกระทำด้วยความใส่ใจอย่างละเอียดลออให้มากที่สุด 4) วิมังสา การทำงานด้วยปัญญา ซึ่งเป็นวิธีการทำงานที่ยากให้สามารถเข้าใจและปฏิบัติง่าย ๆ ด้วยวิธีคิดแบบใหม่ให้มากขึ้น เช่น การเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน สามารถลดต้นทุนทางการผลิตได้ ลดงบประมาณรายจ่ายลงไปได้ เป็นต้น

ทางรอดที่ 2 เรียกว่า อารักขสัมปทา การรักษาโภคทรัพย์ให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด ทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม ย่อมจะต้องรักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูล ไม่ให้ถูกขโมยหรือการลัก หรือทำลายไปโดยภัยต่างๆ เช่น การนำทรัพย์ไปฝากไว้กับธนาคาร นำทรัพย์ไปลงทุนต่อยอดทางธุรกิจเพิ่มเติม เป็นต้น การรักษาทรัพย์ก็คือ การจัดการทรัพย์สินนั้น ในทางพระพุทธศาสนาบอกวิธีการจัดทรัพย์สินไว้ 4 ส่วนใหญ่ ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง พึงใช้จ่ายทรัพย์เลี้ยงชีพตน เลี้ยงครอบครัว และคนที่พึงเลี้ยงเช่นบิดา มารดา และ ทำประโยชน์ส่วนหนึ่ง ส่วนที่สองและสาม ควรเอาไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพ ซึ่งมีข้อหน้าสังเกตว่าทุนในการประกอบอาชีพเหตุใดจึงต้องแบ่งเป็นออกเป็นสองส่วน เพราะในการประกอบอาชีพนั้น ควรมีทุนสำหรับลงทุนหนึ่งส่วน อีกส่วนหนึ่งพึงใช้เป็นทุนสำรอง(คราวจำเป็น)โดยที่ทุนส่วนที่หนึ่งหากเมื่อถึงคราวประสบปัญหา(ขาดทุน

หรือไม่พอใช้) ทุนส่วนที่สองนี้จะเป็นทุนที่สามารถแก้ปัญหาได้ เพราะฉะนั้นท่านเลยให้แบ่งทุนออกเป็น 2 ส่วน และส่วนที่สามควรเก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็นต่างๆ เช่น เกิดว่าเราป่วย เราก็สามารถนำทุนส่วนนี้มาใช้ในการรักษาได้เป็นต้น (พระครูวิฐธุราทร , ออนไลน์)เพราะฉะนั้น การรักษาทรัพย์ในปัจจุบันอาจจะแตกต่างไปจากการักษาทรัพย์แบบเก่าไม่ว่าจะเป็นการฝังดินหรือใส่ไหไว้ที่ใดที่หนึ่งแต่มาใช้วิธีการจัดการทรัพย์ที่สามารถต่อยอดไปสู่ทรัพย์ที่มากกว่าอีกทั้งสามารถเป็นหลักประกันความสุข¬ของตนเองและครอบครัวได้

ทางรอดที่ 3 เรียกว่า กัลยาณมิตตตา หมายถึง การเลือกคบสนทนากับคนที่ดี ไม่เลือกคลุกคลีกับพวกคนชั่วมั่วอบายมุขทั้งหลายไม่ว่าจะอยู่บ้านใกล้เรือนเคียงกับก็ตาม ซึ่งการคบผู้คนในโลกย่อมมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงเพราะการคบคนชั่วตนเองมีโอกาสในการทำชั่วมากขึ้น เช่น การท่องเที่ยวในยามราตรี การดื่มสุรายาเมาต่าง ๆ ทำให้เกิดการคึกคะนองตนเองจนทำเรื่องชั่วๆ ปรากฏออกมาย่อมทำให้ตนเอง และครอบครัวเดือนร้อน ดังนี้เพราะไปคบกับคนชั่วนั่นเอง แต่หากคบกับคนดี จะมีสิ่งดีเข้ามามากมาย มีโอกาสในการแสวงหาความดีใส่ตัวได้มากขึ้น เช่น การทำบุญตักบาตร การปล่อยนกปล่อยปลา เป็นต้นที่มีกระทำดังนั้นก็เพราะคนดีจะคอยชี้แนะคอยชวนเราไปดำเนินการในสิ่งที่ดีงามทำให้ผู้คนยกย่องสรรเสริญ เป็นต้น เพราะฉะนั้น ตัวบ่งชี้ของกัลยาณมิตรหรือมิตรที่ดีหรือมิตรแท้จะมี 4 ลักษณะ(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต),2559 : 132) ได้แก่ 1) มิตรมีอุปการะ ซึ่งเป็นมิตรที่หวังดีกับอย่างที่สุดในฐานะสหาย เป็นทั้งเพื่อน ทั้งพี่ ทั้งน้อง รวมไปถึงสามารถอุปการะค้ำชูเราให้มีภูมิธรรมที่สูงขึ้นไปเรื่อยๆ 2) มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข ซึ่งเป็นมิตรที่คอยปลอบให้เรามีกำลังใจ เป็นเพื่อนแท้ไม่ทอดทิ้งในยามที่เราเจอมรสุมปัญหาชีวิตคอยเฝ้าระวังความคิดของเราให้อยู่กับความคิดดีๆ อยู่ตลอดเวลา 3) มิตรแนะนำประโยชน์ ซึ่งเป็นมิตรที่คอยชี้ทางสวรรค์ ชี้ทางแห่งการประพฤติปฏิบัติที่นำมาซึ่งความสุขปราศจากทุกข์ในการดำเนินชีวิตมีสิ่งดีๆ จะคอยแนะนำให้ได้รับความเจริญรุ่งเรืองตลอดเวลา และ 4) มิตรมีความรักใคร่ ซึ่งเป็นมิตรที่พร้อมมอบความหวังดีให้กับเราอย่างมากมายไม่ว่าเราจะเป็นอย่างไรในสายตาของผู้อื่น แต่มิตรลักษณะจะเข้าใจ และเห็นใจเราทั้งหมด มีความแต่ความรักมอบให้เสมอไม่รักเกียจแม้ว่าเราจะล้มเหลวในชีวิตสักกี่ครั้งก็ยังมอบความรักให้เราอยู่ตลอดเวลา

การอยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้สุรุ่ยสุร่ายฟูมฟายนักไม่ให้ฝืดเคืองนัก ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจักต้องเหนือรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือรายได้ ซึ่งมีลักษณะของความรู้จักประมาณ มีความพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัยสี่ คฤหัสถ์รู้จักประมาณในการใช้จ่ายโภคทรัพย์ พระมหากษัตริย์รู้จักประมาณในการลงทัณฑ์อาชญาและในการเก็บภาษี เป็นต้น(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559 : 210)

การนำหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อแก้ไขปัญหาชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยปัจจุบัน เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการขาดความเพียร เมื่อจะหลีกให้พ้นจากความชั่วนานาประการ สิ่งสำคัญก็คือการระมัด ระวังหรือสำรวมรักษากาย วาจา ใจ แม้กระทั่งชีวิตของเรา ไม่ให้หลงไปตามกระแสวัตถุต่างๆ การแก้ปัญหาชีวิตการไม่รู้จักรักษาทรัพย์ อารักขสัมปทา คือการใช้เงินตามหลักธรรมะคนรู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพ คนที่จะเรียกได้ว่า รู้จักหา รู้จักใช้ทรัพย์ หรือหาเงินเป็น ใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ การแก้ปัญหาชีวิตการคบคนพาล ต้องมีกัลยาณมิตรที่ดี คือ มีผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษาเพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี. ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคลหรือเข้าร่วมหมู่กับท่านผู้ทรงคุณทรงปัญญามีความสามารถซึ่งจะช่วยแวดล้อม สนับสนุนชักจูง ชี้ช่องทาง เป็นแบบอย่างตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดีในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการและธรรมปฏิบัติ.สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี และ และการแก้ปัญหาชีวิตการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะ คือ การประหยัดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก เราจะมีชีวิตราบรื่นปกติสุขได้ก็ต้องรู้จักใช้เงินทองอย่างประหยัด ใช้แต่ในสิ่งที่จำเป็นแก่การครองชีพของเราพยายามใช้จ่ายให้พอเหมาะกับรายได้ของเรา เพราะว่าผู้ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายใช้จ่ายเกินฐานะของตัวเองนั้นย่อมได้รับความเดือดร้อนทำให้ครอบครัวได้รับความลำบาก เพราะฉะนั้นจะต้องรู้จักประหยัดทรัพย์พยายามใช้จ่ายแต่ในสิ่งที่จำเป็นเท่านั้นจึงมีความสุขได้ตามสมควรแก่อัตภาพของตัวเองและครอบครัว(พระครูโพธิธรรมานุกูล (บรรเทา ชุดจีน), 2554: บทคัดย่อ)

สรุปได้ว่าการปฏิบัติตามหลักธรรม “ทิฏฐธัมมิกัตถะประโยชน์” เป็นเรื่องเกี่ยวกับปากท้อง การกิน การอยู่ ปัจจัยการดำรงชีวิตของคน ถ้าบ้านเมืองมีเศรษฐกิจดี คนมีความอยู่ดี กินดี ต่างคนต่างประกอบอาชีพที่สุจริตไม่เบียดเบียนกัน รัฐบาลก็ไม่ต้องวุ่นวายอยู่กับการปราบปรามเรื่องทุจริต สามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าไป และเศรษฐกิจของชาติจะดีขึ้น จำเป็นต้องมีการพัฒนา คือ มีการดำเนินกิจการเพื่อเพิ่มรายได้ของคนให้สูงขึ้นต่อเนื่องกันเป็นระยะยาวนาน ถ้าชุมชนหรือประเทศมีหลักธรรมตามที่กล่าวมา ก็ถือว่าประเทศชาติมีประชากรที่มีคุณภาพ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และเป็นอาชีพที่สุจริต รัฐบาลก็สามารถพัฒนาส่งเสริมอาชีพ ทางด้านเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มคุณภาพและปริมาณของผลผลิต มีการศึกษาวิจัยคิดค้นนวัตกรรมให้ประชากรเกิดความชำนาญในวิชาชีพ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศก็ย่อมจะบรรลุผลตามเป้าหมาย

สรุปผลการศึกษา

หลักธรรมของพระพุทธศาสนาย่อมทำให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในเรื่องที่เป็นไปในลักษณะของประโยชน์สุขในปัจจุบัน ที่มีแง่มุมทางลึกซึ้งทางเศรษฐศาสตร์มีมิติที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทั้งการอยู่ การกิน รวมถึงความสัมพันธ์ทางกิจกรรมของเศรษฐกิจในทุก ๆ เรื่องเลยทีเดียว นำพามาซึ่งความมั่นคงและสมบูรณ์ ซึ่งหลักธรรมที่นำพาสู่ความ ร่ำรวยและมั่งคั่ง อย่างยั่งยืนนั้นซึ่งสรุปได้ว่า การนำหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในสังคมไทยปัจจุบัน มีทั้งหมด 4 ข้อ คือ (1) การนำหลักอุฏฐานสัมปทามาแก้ปัญหาการขาดความเพียร เมื่อจะหลีกให้พ้นจากความชั่วนานาประการ สิ่งสำคัญก็คือการระมัด ระวังหรือสำรวมรักษากาย วาจา ใจ แม้กระทั่งชีวิตของเรา ไม่ให้หลงไปตามกระแสวัตถุต่างๆ (2) การนำหลักอารักขสัมปทามาแก้ปัญหาชีวิตการไม่รู้จักรักษาทรัพย์ คือการใช้เงินตามหลักธรรมะคนรู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพ คนที่จะเรียกได้ว่า รู้จักหา รู้จักใช้ทรัพย์ หรือหาเงินเป็น ใช้เงินเป็น เป็นคนทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้างหลักฐานได้ (3) การนำหลักกัลยาณมิตตตามาแก้ปัญ หาชีวิตการคบคนพาลต้องมีกัลยาณมิตรที่ดี คือ มีผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษาเพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี. ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคลหรือเข้าร่วมหมู่กับท่านผู้ทรงคุณทรงปัญญามีความสามารถซึ่งจะช่วยแวดล้อม สนับสนุนชักจูง ชี้ช่องทาง เป็นแบบอย่างตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดีในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการและธรรมปฏิบัติ.สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี และ (4) การนำหลักสมชีวิตามาแก้ปัญหาชีวิตการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะ คือ การประหยัดเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก เราจะมีชีวิตราบรื่นปกติสุขได้ก็ต้องรู้จักใช้เงินทองอย่างประหยัด ใช้แต่ในสิ่งที่จำเป็นแก่การครองชีพของเราพยายามใช้จ่ายให้พอเหมาะกับรายได้ของเรา เพราะว่าผู้ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายใช้จ่ายเกินฐานะของตัวเองนั้นย่อมได้รับความเดือดร้อนทำให้ครอบครัวได้รับความลำบาก

บรรณานุกรม

ธนพล สราญจิตร์. ปัญหาความยากจนในสังคมไทย. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.** ปีที่ 5 ฉบับที่ 2. (เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม) 2558 : 13.

ดุจฤดี คงสุวรรณ์. **ปัญหาความยากจน (Poverty). [ออนไลน์].** แหล่งข้อมูล http://www.baanjomyut.com/library_2/development_of_society/29.html [27 มิถุนายน 2563].

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 34.กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ, 2559. . ธรรมนูญชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 46. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา, 2545.

พระครูโพธิธรรมานุกูล (บรรเทา ชุดจีน). **ศึกษาแนวทางการนำหลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาชีวิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยปัจจุบัน. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต(พระพุทธศาสนา).** บัณฑิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย. 2539.

สมบูรณ์ ศิริประชัย . นิธินันท์ วิศเวศวร และศุภชัย ศรีสุชาติ. “นโยบายเศรษฐศาสตร์มหภาคกับความยากจนในประเทศไทย : การสำรวจสถานะความรู้”. **วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์.** Volume 22. (Number- September) 2004 :

สลิด ชูชื่น. **ปัญหาความยากจนของประชากรกับนโยบายการแก้ปัญหาของรัฐบาล.** [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : https://www.gotoknow.org/posts/300878. [20 มิถุนายน 2563].ม.ม. (ไทย) 13/247/292